

ZÁNİK MANDÁTU POSLANCA NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY PRE ODSÚDENIE ZA ÚMYSELNÝ TRESTNÝ ČIN

Podmienky zániku mandátu poslanca národnej rady sú v ústave taxatívnym spôsobom definované jasne, určito a zrozumiteľne. Podľa čl. 81a Ústavy Slovenskej republiky dôvodom zániku mandátu poslanca národnej rady je aj nadobudnutie právoplatnosti rozsudku o jeho odsúdení za úmyselný trestný čin. Ak nie je spochybnené, že rozsudok o odsúdení poslanca národnej rady za úmyselný trestný čin nadobudol právoplatnosť, Ústava Slovenskej republiky a ani iný právny predpis nevyžadujú, aby k tejto skutočnosti pristúpila akákoľvek ďalšia okolnosť alebo autoritatívne rozhodnutie ústavného orgánu.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 425/2022 z 28. júla 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **M. K.** zastúpeného Mgr. Radovanom Hrádkom, advokátom, Drieňová 3, Bratislava, proti rozhodnutiu predsedu Národnej rady Slovenskej republiky č. 1044, PREDS-86/2022 z 19. apríla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **odmieta.**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. júna 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 81a písm. f) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím predsedu Národnej rady Slovenskej republiky k zániku mandátu sťažovateľa ako poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“), ktoré žiada zrušiť, vec vrátiť národnej rade na ďalšie konanie s tým, že bude vyslovené, že je poslancom národnej rady a bude mu priznané finančné zadosťučinenie 2 500 eur.

II.

2. Sťažovateľ bol vo voľbách do národnej rady vo februári 2020 zvolený za poslanca národnej rady v jej ôsmom volebnom období. Rozsudkom, ktorý nadobudol právoplatnosť 5. apríla 2022, bol sťažovateľ uznaný vinným za úmyselný trestný čin prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd. Namietaným rozhodnutím predseda národnej rady, zastúpený podpredsedom národnej rady, zbral na vedomie, že mu 19. apríla 2022 bolo doručené oznámenie o právoplatnosti rozsudku, ktorým bol sťažovateľ uznaný vinným za úmyselný trestný čin, a skonštatoval, že jeho mandát poslanca podľa čl. 81a písm. f) ústavy zaniká 5. apríla 2022.

III.

3. Podľa sťažovateľa podpredseda národnej rady, konajúci údajne v mene predsedu národnej rady, svojvoľne uskutočnil predstieraný úkon, ktorým mu zavinene proti jeho vôli privodil zánik poslaneckého mandátu zo zdanlivo legálneho dôvodu. Sťažovateľ namietané rozhodnutie považuje za právne chybné pre nedostatok právomoci oboch funkcionárov národnej rady a chýb v jeho obsahu. Vadou v obsahu je, že podpredseda národnej rady neidentifikoval formu, v akej mu bolo doručené oznámenie o právoplatnosti rozsudku, a ani subjekt oznamovateľa. Sťažovateľ namieta, že z rozhodnutia nie je zrejmé, prečo predseda národnej rady poveril vydaním rozhodnutia podpredsedu národnej rady. Ďalej namieta, že predseda národnej rady môže zastupovaním poveriť podpredsedov národnej rady iba v rozsahu svojich právomocí, do ktorých nepatrí pojednávať o zániku mandátu poslanca. Podľa sťažovateľa mal o zániku jeho mandátu konať Mandátový a imunitný výbor národnej rady a následne na návrh tohto výboru plénum národnej rady.

4. Namietaným rozhodnutím podľa sťažovateľa došlo k zneužitiu inštitútu zániku mandátu poslanca podľa čl. 81a písm. f) ústavy, keď bol právoplatne odsúdený len preto, aby mu zanikol poslanecký mandát. Poukazuje na postup a argumentáciu samosudkyne Špecializovaného trestného súdu, ktorá rozhodovala v jeho trestnej veci. Sťažovateľ rozsiahlo poukazuje na (i) aktuálnu politickú situáciu a snahu koalície účelovo ho zbaviť poslaneckého mandátu, (ii) neobjektívne a nestranné rozširovanie informácií o jeho osobe masmédiami, (iii) stav právnej neistoty vyvolaný čl. 81a písm. f) ústavy, pretože vytvára právny základ pre protichodnú interpretáciu, (iv) úpravu dôvodov zániku mandátu poslanca národnej rady podľa ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane verejného záujmu“).

5. Podľa sťažovateľa čl. 81a písm. f) ústavy nie je právnym základom pre zánik mandátu poslanca národnej rady. Ten nastáva až vtedy, keď Mandátový a imunitný výbor národnej rady podľa § 57 ods. 1 písm. g) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rokovacom poriadku“) overí splnenie podmienok zániku mandátu poslanca. K tomu však v jeho veci nedošlo.

IV.

6. Sťažovateľ 2. júna 2022 doručil ústavnému súdu späťvzatie ústavnej sťažnosti a žiadal konanie o ústavnej sťažnosti zastaviť. Zároveň však v ten istý deň podal rovnakú ústavnú sťažnosť, o ktorej ústavný súd rozhodol uznesením č. k. II. ÚS 361/2022 z 12. júla 2022 tak, že ju odmietol, a to z dôvodu podľa § 55 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), podľa ktorého návrh na začatie konania je neprípustný, ak ústavný súd v tej istej veci koná. Za tú istú vec ústavný súd v tomto rozhodnutí považoval práve konanie o tejto jeho prvej ústavnej sťažnosti z 1. júna 2022.

7. Podľa § 127 zákona o ústavnom súde ak sťažovateľ vezme svoju ústavnú sťažnosť späť, ústavný súd konanie o nej zastaví. Táto úprava vychádza z toho, že nikoho nemožno nútiť, aby proti svojej vôli chránil a presadzoval svoje základné práva a slobody. Sťažovateľ v ten istý deň, ako doručil ústavnému súdu späťvzatie ústavnej sťažnosti, podal opätovne totožnú ústavnú sťažnosť. Z tohto postupu sťažovateľa je zrejmé, že jeho vôľou 2. júla 2022 nebolo to, aby sa o jeho ústavnej sťažnosti nekonalo, ale celkom iný, procesnými predpismi nepredpokladaný

cieľ. Sťažovateľ späťvzatím prvej ústavnej sťažnosti a následným podaním rovnakej sťažnosti neprejavil skutočnú vôľu v konaní pred ústavným súdom nepokračovať, a tak ďalej nepresadzovať svoje základné právo. Preto jeho podanie späťvzatím ústavnej sťažnosti nebolo. Išlo o snahu dosiahnuť iný, no zákonom nepredpokladaný procesný následok. To je dôvodom na to, aby jeho ústavná sťažnosť bola posúdená bez ohľadu na jeho úkony z 2. júna 2022.

V.

8. S právom na prístup k verejnej funkcii podľa čl. 30 ods. 4 ústavy je spojené aj právo na výkon verejnej funkcie po dobu, na ktorú občan verejnú funkciu získal. Na strane druhej nemožno vylúčiť zánik funkcie aj z iných, či už ústavných alebo zákonných dôvodov. Základné právo na prístup k verejným funkciám za rovnakých podmienok by strácalo na význame, ak by akýkoľvek orgán verejnej moci osobe, ktorá bola do funkcie riadne ustanovená, neumožnil riadny výkon funkcie, túto osobu bez akejkoľvek ústavnej či zákonnej opory z takejto funkcie odvolal alebo inak znemožnil výkon funkcie. K tomu však treba uviesť, že nie je úlohou ústavného súdu dotvárať procesný postup ústavných orgánov pri uplatňovaní ich právomocí, o to viac v prípade, ak sú spôsoby a podmienky zániku mandátu poslanca národnej rady definované jasne, určito a zrozumiteľne v ústave. O možnom porušení základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy by sa dalo uvažovať, ak by bol občan odvolaný alebo by mu zanikla ústavná (verejná) funkcia z iných dôvodov alebo nad rámec dôvodov, ktoré ustanovuje ústava alebo zákon. Preto treba posúdiť len to, či k zániku mandátu sťažovateľa došlo z dôvodov, ktoré ustanovuje ústava alebo zákon.

9. Podľa čl. 81a ústavy k zániku mandátu poslanca národnej rady môže dôjsť na základe viacerých skutočností. Medzi nimi je aj nadobudnutie právoplatnosti rozsudku o odsúdení poslanca národnej rady za úmyselný trestný čin. Ani sťažovateľ nespochybnuje, že rozsudok o jeho odsúdení za úmyselný trestný čin nadobudol právoplatnosť 5. apríla 2022. Ústava a ani žiadny iný právny predpis nevyžaduje, aby k tejto skutočnosti pristúpila akákoľvek ďalšia okolnosť alebo autoritatívne rozhodnutie ústavného orgánu tak, aby nastal ústavou predpokladaný následok spočívajúci v zániku mandátu poslanca. Preto je neopodstatnená námietka sťažovateľa o tom, že Mandátový a imunitný výbor Národnej rady Slovenskej republiky mal overiť splnenie podmienok zániku jeho poslaneckého mandátu. Mandátový a imunitný výbor Národnej rady Slovenskej republiky má povinnosť preskúmať len osvedčenia o zvolení za poslanca národnej rady (§ 8 zákona o rokovanom poriadku). Nemá však právomoc overovať splnenie podmienok zániku poslaneckého mandátu, ak k nemu dochádza právoplatnosťou trestného rozsudku.

10. Podľa § 2 ods. 3 písm. e) zákona o rokovanom poriadku národná rada vykonáva svoju pôsobnosť aj tým, že berie na vedomie neuplatňovanie mandátu poslanca, vzdanie sa funkcie poslanca a zánik mandátu poslanca. Národná rada a ani žiadny z jej funkcionárov a orgánov nemá týmto právnym predpisom zverenú právomoc konštitutívne či deklaratórne rozhodovať o zániku poslaneckého mandátu. To platí aj napriek tomu, že sťažovateľom namietaný zásah je formálne označený ako rozhodnutie. Jeho obsahová stránka však určuje to, že ide len o akt, ktorým národná rada vzala na vedomie skutočnosti, ktoré bez ďalšieho vyvolávajú ústavou predpokladané účinky spočívajúce v zániku poslaneckého mandátu. Národná rada len berie na vedomie skutočnosti, ktoré už spôsobili zánik poslaneckého mandátu a vyvolali ústavou predpokladané účinky.

11. Hoci § 57 ods. 1 písm. g) zákona o rokovanom poriadku zveruje do pôsobnosti Mandátového a imunitného výboru Národnej rady Slovenskej republiky aj rokovanie vo veci

zániku mandátu poslanca, explicitne nestanovuje povinnosť v každom prípade predtým, ako národná rada zoberie skutočnosti o zániku poslaneckého mandátu na vedomie, o týchto skutočnostiach rokovať. Zánik mandátu poslanca nie je podmienený prerokovaním vo výbore či v pléne národnej rady a ani odôvodnením predsedu alebo podpredsedu národnej rady. Pokiaľ § 44 písm. b) zákon o rokovacom poriadku do právomoci podpredsedov národnej rady zahrnul aj zastupovanie predsedu národnej rady v plnení jeho úloh, ktorými ich poverí, nemožno sa stotožniť s námietkou sťažovateľa o vade nedostatku právomoci namietaného rozhodnutia.

12. Bez relevantného významu sťažovateľ poukazuje na spôsoby zániku poslaneckého mandátu podľa zákona o ochrane verejného záujmu. Tento zákon totiž upravuje stratu poslaneckého mandátu ako sankciu za porušenie povinností ustanovených týmto ústavným zákonom. Bez relevancie je i tvrdenie o svojoľnom zbavení poslaneckého mandátu s poukazom na rozhodnutia ústavného súdu č. k. I. ÚS 8/97 a č. k. II. ÚS 48/97. Prvé rozhodnutie riešilo otázku náležitostí úkonu vzdania sa mandátu poslanca národnej rady a zmlúv medzi politickými subjektmi a nimi navrhovanými kandidátmi v parlamentných voľbách. V druhom rozhodnutí bol posúdený rozpor so zákonom pri nenastúpení náhradníka za zvoleného poslanca.

13. Neexistujú žiadne pochybnosti o tom, že sťažovateľ bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, čím bez ďalšieho došlo k zániku jeho mandátu poslanca národnej rady tak, ako to predpokladá čl. 81a písm. f) ústavy. Medzi namietaným rozhodnutím, ktoré nespôsobuje zánik práv sťažovateľa, a obsahom základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy neexistuje súvislosť, na základe ktorej by bolo možné dospieť k záveru o jeho porušení. Právo sťažovateľa vykonávať funkciu poslanca národnej rady zaniklo dňom právoplatnosti trestného rozsudku. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

14. Vo vzťahu k namietanému porušeniu princípov právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy treba uviesť, že tieto články ústavy majú svoje konkrétne vyjadrenia v jednotlivých článkoch ústavy vrátane ustanovení o základných právach a slobodách. Preto neprichádza do úvahy vyslovenie ich porušenia izolovane, ale ani ich porušenia spolu s porušením konkrétnych základných práv a slobôd (III. ÚS 103/2022).